

Усачов В. М. – аспірант кафедри
теорії фізичного виховання та
рекреації ВНУ імені Лесі Українки

Науковий керівник: Бєлікова Н. О. –
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії фізичного
виховання та рекреації
ВНУ імені Лесі Українки

ПОНЯТТЯ «КОМПЕТЕНЦІЯ» ТА «КОМПЕТЕНТНІСТЬ» У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Виховання здорового покоління громадян України – головне завдання держави, від вирішення якого значною мірою залежить її майбутнє. Нова українська школа ставить за мету виховати громадянина та інноватора, який вміє ухвалювати відповідальні рішення та дотримується прав людини. Сьогодення вимагає такого учителя, який зуміє підвищити успішність навчання й розвитку, становлення особистості учня, набуття ним значущих здібностей. У зв'язку з цим набуває актуальності компетентнісний підхід до послідовної ступеневої підготовки вчителя фізичної культури, як один із важливих концептуальних принципів, що визначає сучасну методологію змісту вищої освіти. Його сутність розкривається через поняття «компетенція» та «компетентність». Вивчивши доробки науковців, ми поставили за мету нашого дослідження розвідати суть понять «компетенція» і «компетентність» у педагогічній науці.

Результати дослідження. Аналіз опрацьованих наукових джерел свідчить, що вітчизняних науковців питання компетентності та компетенції зацікавило давно. Його вивченню продовжують присвячувати свої роботи дослідники і XXI століття, серед яких М. С. Головань (2008, 2011), О. В. Кучай (2009), С. В. Лейко (2013), Н. В. Нагорна (2007), Н. Г. Сидорчук (2015), С.О. Скворцова (2009), Р. Шостак (2020), Н. В. Дерстуганова (2022) та інші. Попри це і натеper у педагогічній науці немає єдиного підходу до тлумачення термінів «компетенція» і «компетентність». Н. Г. Сидорчук [2] зазначає, що у

тлумаченні зазначених понять існує певна термінологічна невизначеність: опис їх змісту має умовний характер та відрізняється обсягом, складом, семантичною та логічною структурою. О. М. Марущак [1] також звертає увагу на те, що поняття «компетентність» неоднозначно трактується науковцями. До першої групи належать ті, які ототожнюють її з компетенціями, сукупністю знань, умінь, навичок особистості, готовністю до діяльності дослідників щодо окреслення поняття. Друга група науковців переконані, що ця категорія є окремим особистісним утворенням.

Як повідомляє нам wikipedia, «компетентність» у перекладі з латинської *competentia*, що перекладається як «належний», «відповідний» та означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід. Вперше поняття «компетентність» з'явилося у 50-их роках минулого століття у працях доктора Джона Равена – почесного професора Единбургського університету (Шотландія). А поняття «компетенція» (від *compete* – взаємно прагну; відповідаю, підходжу), вперше було запропоновано у 1965 році американським лінгвістом Ноамом Хомським.

На думку Р. Шостака, плутанина щодо понять «компетенція» і «компетентність» має місце в західній педагогіці та психології, яка поступово прийшла до вітчизняної педагогічної та психологічної наук. Таким чином, дослідник пояснює, що в англomовній літературі поняття «*competency*» відповідає поняттю «компетентність» – означає поведінку, що сприяє досягненню мети, а «*competence*» відповідає терміну «компетенція» та означає «мотивовані здатності» [4].

Заплутана ситуація виникла з перекладом англійського слова «*competence*», яке вживалося для позначення результатів навчання у документах Болонського процесу та у проєкті TUNING: українською отримано два терміни – компетентність і компетенція. За інформацією С. Сисоевої, у комплексі нормативних документів Міністерства освіти і науки України (2007) слово «*competences*» було перекладено як компетенції, а у законі «Про вищу

освіту» (2014) для визначення результатів навчання використовується термін «компетентності» [3].

Становлення й розвиток професійної компетентності фахівця відбувається тільки у процесі професійної діяльності. Саме тому результати навчання майбутніх педагогів мають продемонструвати рівень сформованості компетенцій. Нам імпонує визначення поняття «компетентність» у трактуванні С. Сисоєвої: це інтегрована особистісна якість людини (її капітал), що формується на етапі навчання, остаточно оформлюється і розвивається у процесі практичної діяльності та забезпечує компетентний підхід до вирішення професійних завдань [3]. Компетенції трактуються як результати освітнього процесу (навчання), а наслідком їх сформованості є компетентна діяльність [2].

Висновки. Поняття «компетентність» і «компетенція» є взаємопов'язані та взаємообумовлені, але нетотожні одне одному. Компетентність проявляється в успішно реалізованій компетенції, що відіграють важливу роль у педагогічній діяльності фахівців-професіоналів своєї справи.

Література:

1. Марущак О.М. Поняття компетентності у педагогічній діяльності. *Креативна педагогіка: наук.-метод. журнал Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся»*. Житомир, 2016. Вип. 11. С. 97 – 108. URL: <https://surl.li/ewwebc>
2. Сидорчук Н. Г. Порівняльний аналіз понять «компетенція» та «компетентність» як складних психолого-педагогічних феноменів. *Проблеми освіти: збірник наукових праць. Спецвипуск*. Вінниця-Київ, 2015. С. 78 – 81.
3. Сисоєва С. Різниця понять. Чи постраждає зміст закону? URL: https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/726/
4. Шостак Р. Поняття «компетентність» у науковій літературі. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/28_2020/part_4/42.pdf